

Naturinventering

Naturvärdesinventering inför detaljplan vid Västölet,
Grästorps kommun

Rapport 2022-10-14

Naturvärdesinventering vid Brännebacka, Grästorps

Kund		Konsult
Grästorps kommun Jon Jespersgatan 28 467 80 Grästorps 051458000 kommun@grastorp.se Org. Nr. 212000–1595		Ensucon AB Stora Södergatan 8C 222 23 Lund Tel: +46 793 37 99 83 https://ensucon.se/ Org. nr. 559161–3608
Uppdragsledare		Handläggare
Rickard Sallermo, Ensucon AB Tel: +46 79 337 99 83 Rickard@ensucon.se		Sofia Berg
Projektnummer		P200115
Upprättad av		Sofia Berg
Datum		2022-10-14
Granskare		Rickard Sallermo
Version		Granskningshandling

Sammanfattning

I Grästorps kommun utfördes en naturvärdesinventering av Ensucons som underlag till en detaljplan. Syftet med planen är att möjliggöra för utveckling av verksamhetsområdet. Planområdet innefattar norra och östra delen av området Västölet.

Naturvärdesinventeringen har utförts enligt SS 199000:2014 "Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning". Vid naturvärdesinventeringen har sammantaget två naturvärdesobjekt identifierats. Ett objekt hyser påtagligt naturvärde (klass 3) och ett objekt hyser ett visst naturvärde (klass 4). Inga särskilt skyddsvärda träd finns men däremot enstaka övriga skyddsvärda träd genom äldre tall. Sammantaget finns fem biotoper som omfattas av det generella biotopskydd fördelade på en lövträdsallé, tre odlingsrösen och en åkerholme. Inga naturvårdsarter har identifierat inom utredningsområdet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	2
1. Inledning.....	4
1.1. Uppdraget.....	4
2. Metod.....	5
2.1. Naturvärdesinventering	5
2.1.1. Skyddsvärda arter och naturvårdsarter	7
2.1.2 Förkortningar.....	7
2.2. Generella biotopskydd	8
2.3 Förstudie.....	8
3. Resultat.....	9
3.1. Sammanställning av tidigare dokumenterade naturvärden	9
3.2. Beskrivning av området.....	9
3.3. Naturvärdesobjekt.....	10
3.4 Naturvårdsarter.....	13
3.5 Särskilt skyddsvärda träd och övriga träd	13
3.6 Generella biotopskydd	13
Referenser	17

1. Inledning

1.1. Uppdraget

Grästorps kommun planerar för ny detaljplan vid Västölet, Grästorps kommun. Syftet med planen är att möjliggöra för utveckling av verksamhetsområdet. Planområdet innefattar norra och östra delen av området Västölet och används idag som jordbruksmark. Södra delen av området Västölet är redan idag planlagd för verksamheter och till stora delar bebyggd.

Ensucon har fått i uppdrag att genomföra en naturvärdesinventering inom området för detaljplan (figur 1). Området är ca 10 ha stort.

Figur 1. Inventeringsområdet vid Västölet i Grästorps kommun (röd linje). Karta från Grästorps kommun.

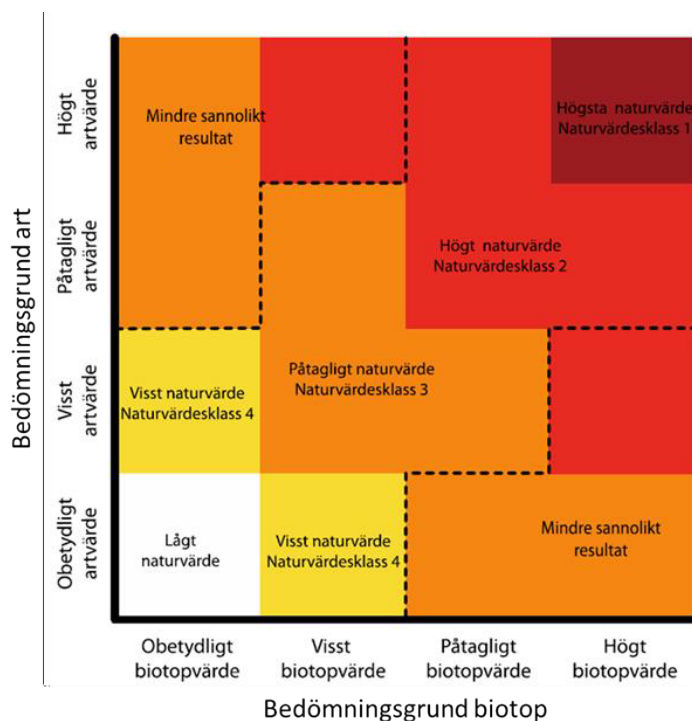
2. Metod

2.1. Naturvärdesinventering

Naturvärdesinventering (NVI) enligt svensk standard (SS 199000:2014) kartlägger och beskriver geografiska områden i landskapet som är av positiv betydelse för biologisk mångfald. Dessa avgränsade geografiska områden naturvärdesbedöms på en fyrgradig skala enligt följande (se också box 1):

- Naturvärdesklass 1 – högt naturvärde: störst positiv betydelse för biologisk mångfald.
- Naturvärdesklass 2 - högt naturvärde: stor positiv betydelse för biologisk mångfald.
- Naturvärdesklass 3 – påtagligt naturvärde: påtaglig positiv betydelse för biologisk mångfald.
- Naturvärdesklass 4 – visst naturvärde: viss positiv betydelse för biologisk mångfald.

Vilken naturvärdesklass ett område får bedöms utifrån kombinationen av de två bedömningsgrunderna *art* och *biotop* (figur 2). Artvärdet baseras på områdets artrikedom relativt omgivande landskap samt på närvaro av naturvårdsarter som är ett samlingsnamn för skyddade arter, rödlistade arter (NT), hotade arter (VU, EN, CR), typiska arter, ansvarsarter och signalarter (Nitare 2019). Biotopvärdet baseras på biotopkvalitéer och på biotopens sällsynthet och hotstatus. Läs mer om bedömningsgrunderna i SS 199000:2014.

Figur 2. Bedömningsgrunden för artvärdet och biotopvärdet leder till en viss naturvärdesklass. Bild efter SS 199000:2014.

Tillägg till NVI

Naturvärdesinventeringen i denna rapport har utförts enligt bedömningsgrunder för Svensk standard (ft SS 199000:2014) och följande delar har ingått:

- NVI fältnivå (4.3 SIS standard)
- Detaljeringsgrad detalj (4.4 SIS standard)
- Tillägg:
 - Naturvärdesklass 4
 - Detaljerad redovisning av fridlysta och rödlistade arter
 - Värdeelement genom särskilt skyddsvärda träd
 - Generella biotopskydd

Naturvärdesobjekt presenteras både på karta och i form av korta textbeskrivningar samt foton under avsnitt 3. Naturvårdsarter, i de fall de förekommer, redovisas på karta och med text.

Naturvärdesinventeringen utfördes 2022-09-07 av biologen Sofia Berg. Hela området utgör en yta av cirka 10 ha. Koordinatsystemet som har använts är SWEREF99 TM. Färdiga kartor har gjorts arcMap och GIS- skikten redovisas i SHAPE-format.

Box 1. Beskrivning av naturvärdesklasser

Naturvärdesklass 1 omfattar geografiska områden som har högt biotopvärde samt högt artvärde. Detta innebär kontinuerlig ekologisk funktion som livsmiljö för ett stort antal naturvårdsarter eller flera rödlistade arter eller enstaka hotade arter. Flera biotopkvaliteter i stor omfattning ska finnas på platsen. Utgörs området av en hotad Natura 2000- naturtyp (se SIS-TR 199001:2014) blir biotopvärdet högt. Ekologiska förutsättningar och förekomst av arter kan inte bli avsevärt bättre i denna klass, med svenska förhållanden som referens.

Naturvärdesklass 2 omfattar geografiska områden som har påtagligt till högt biotopvärde samt artvärde. Detta innebär kontinuerlig ekologisk funktion som livsmiljö för flera naturvårdsarter eller enstaka rödlistad art eller är mycket artrikare än omgivande landskap. Flera biotopkvaliteter ska finnas på platsen. Utgörs området av en Natura 2000-naturtyp (ej hotad, (se SIS-TR 199001:2014)) blir biotopvärdet påtagligt.

Naturvärdesklass 3 omfattar geografiska områden med visst till påtagligt biotopvärde och artvärde. Området ska ha förutsättningar för att upprätthålla en kontinuerlig ekologisk funktion som livsmiljö för naturvårdsarter eller enstaka rödlistade arter eller vara artrikare än omgivande landskap. Enstaka biotopkvaliteter ska finnas på platsen.

Naturvärdesklass 4 omfattar geografiska områden med visst biotopvärde och visst artvärde. Området har en viss betydelse för biologisk mångfald genom att hysa enstaka naturvårdsarter och/eller enstaka biotopkvaliteter.

2.1.1. Skyddsvärda arter och naturvårdsarter

Med skyddsvärda arter avses i denna rapport arter som är skyddade enligt artskyddsförordningen 4-9 §§ (ASF 2007:845) och/eller upptagna på den nationella rödlistan över hotade arter (SLU Artdatabanken 2020) (figur 3).

Med naturvårdsarter avses de arter som ingår i standarden, det vill säga arter som indikerar att ett område har ett högt naturvärde samt arter som i sig själva är av särskild betydelse för biologisk mångfald. I begreppet naturvårdsarter inkluderas, förutom skyddsvärda arter, även typiska arter, ansvarsarter och signalarter.

Figur 3. Skyddsvärda arter i denna inventering omfattas av skyddade- och rödlistade arter. Bild från Artdatabanken (2020) och Naturvårdsverket (u.å.).

2.1.2 Förkortningar

Förkortningar som redovisas i tabell 1 kan förekomma i rapporten.

Tabell 1. Förkortningar och dess betydelse.

Förkortning	Betydelse
S	Signalarter i Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering
ÄoH	Indikatorarter på värdefull gräsmark, äng och hagmark
ASF, bilaga 1	Arten är fridlyst och innehar om betecknad med bokstaven n eller N i bilaga 1 till artskyddsförordningen ett utökad skydd i enlighet med art- och habitatdirektivet (ASF 2007:845, § 4,5 och 7)
ASF, bilaga 2	Arten är fridlyst enligt artskyddsförordningen (ASF 2007:845, § 6, 8 och 9)
Kategorier inom Svenska Rödlistan 2020 (arters utdöenderisk inom Sverige)	
NT	Nära hotad/missgynnad (<i>Near Threatened</i>)
VU	Sårbar (<i>Vulnerable</i>)
EN	Starkt hotad (<i>Endangered</i>)
CR	Akut hotad (<i>Critically Endangered</i>)

2.2. Generella biotopskydd

Nedanstående förteckning med biotoper, listade i bilaga 1 till förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., utgör biotopskyddsområden enligt 7 kap 11 §. Inom ett biotopskyddsområde får inte verksamheter bedrivas eller åtgärder vidtas som kan skada naturmiljön. Om det finns särskilda skäl, får dispens från förbudet ges i det enskilda fallet.

- Allé (lövträd planterade i en enkel eller dubbel rad som består av minst fem träd med en stamdiameter på ≥ 20 cm)
- Källa med omgivande våtmark i jordbruksmark
- Odlingsröse i jordbruksmark
- Pilevall
- Småvatten och våtmark i jordbruksmark (areal av högst ett hektar)
- Stenmur i jordbruksmark
- Åkerholme (areal högst 0,5 hektar som omges av åkermark eller kultiverad betesmark)

2.3 Förstudie

Eftersök av tidigare dokumenterade naturvärden har gjorts i Analysportalen för biodiversitetsdata (Leidenberger et al, 2016; analysisportal.se) för perioden 1990–2022, i Artdatabankens verktyg Fyndkartor för de senaste 25 åren (rödlistade arter, signalarter och fridlysta arter) samt i Skogsstyrelsens verktyg Skogens Pärlor, Naturvårdsverkets Skyddade natur och våtmarksinventering samt i Länsstyrelsernas geodatakatalog (Tabell 2).

Tabell 2. Biologiska databaser i Länsstyrelsens geodatakatalog.

Länsstyrelsernas geodatakatalog (inkl Jordbruksverkets data)

Lövskogsinventering

TUVA (ängs- och betesmarksinventering)

Särskilt skyddsvärda träd

Länsstyrelsens handlingsplan för grön infrastruktur (GI) (Länsstyrelsen Västra Götaland (2019))

3. Resultat

3.1. Sammanställning av tidigare dokumenterade naturvärden

Inga tidigare kända naturvärden finns registrerade inom berört utredningsområde. Området gränsar dock till vattendraget Mjölån som mynnar ut i Nossan och är strandskyddad.

3.2. Beskrivning av området

Området utgörs främst av åkermark och en större åkerholme (figur 4). I södra delen finns en mindre grusväg som leder till privat bostad. Norr om utredningsområdet går Älvsborgsbanan, väster om området går Östra vägen (2561) och söder om området går nuvarande väg 47.

Området gränsar i väster till Mjölån utmed vilken det växer rikligt av den invasiva främmande arten jättebalsamin (figur 4). Beståndet av jättebalsamin är idag utanför utredningsområdet men frön sprider sig med lätthet några meter varje år och beståndet har börjar ta sig ut i åkerkanten.

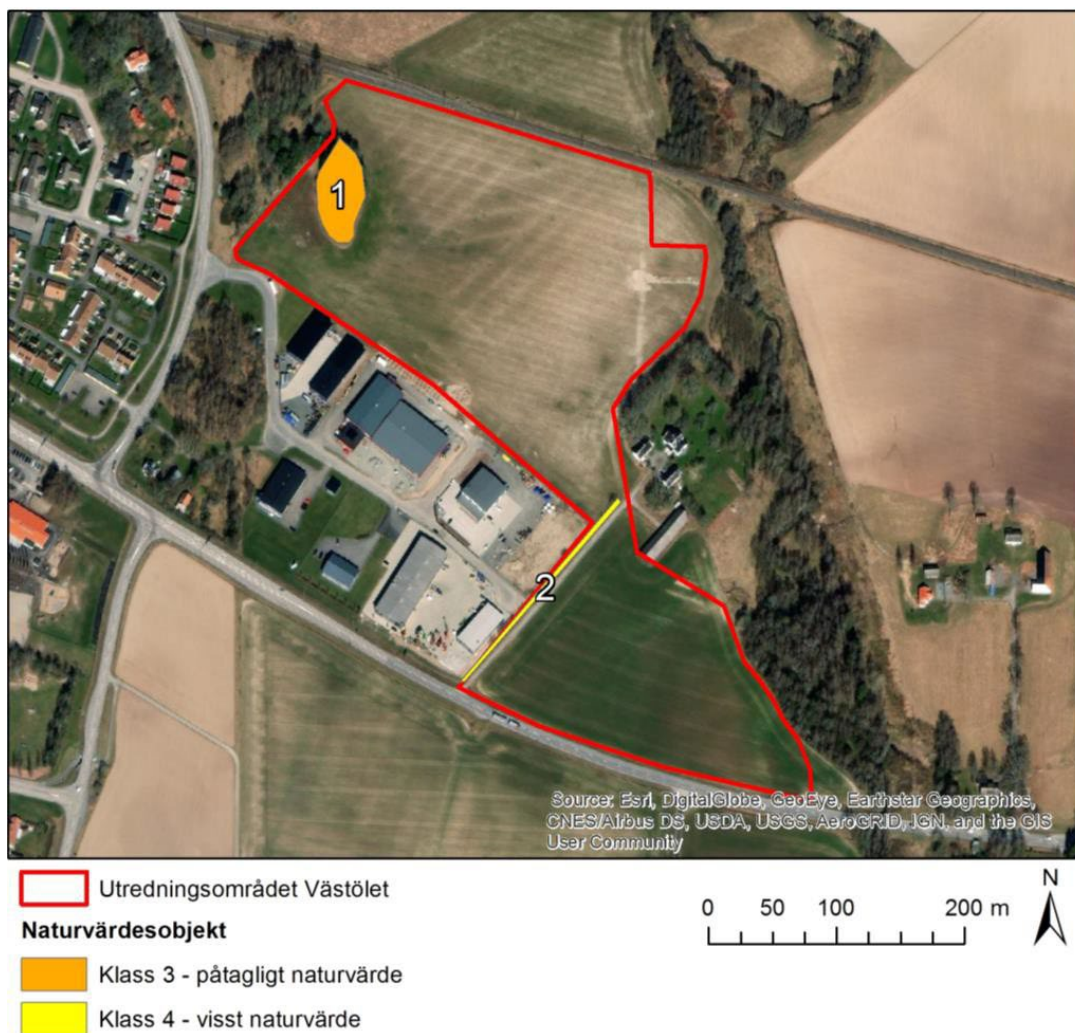

Figur 4. Vyer över utredningsområdet med stora öppna fält samt en åkerholme. I västra delen vid Mjölån växer stora bestånd av jättebalsamin

3.3. Naturvärdesobjekt

Sammantaget identifierades två naturvärdesobjekt inom utredningsområdet (figur 5). Ett objekt hyser påtagligt naturvärde (klass 3) och ett objekt hyser ett visst naturvärde (klass 4).

Nedan följer en redovisning av de två avgränsade naturvärdesobjekten.

Figur 5. Naturvärdesobjekt inom utredningsområdet för Västölet. Siffror visar objekt-ID.

1	Naturtyp:	Igenväxningsmark	Areal:	0,80 ha
	Biotop:	Trädklädd åkerholme	Formellt skydd:	Generella biotopskydd
Naturvärdesklass	Klass 3 – påtagligt naturvärde Visst artvärde och visst biotopvärde ger naturvärdesklass 3.			
Beskrivning	Igenväxningsmark på åkerholme, delvis med berg i dagen och delvis med friskt-torr fältskikt. Området är svagt kuperat med omväxlande öppna gläntor och slutnare trädpartier. I trädsiktet finns tall, rönn, ek, oxel, vildapel och fågelbär, där majoriteten är medelålders. Enstaka äldre tall förekommer. Fältskiktet domineras av fyrkantig johannesört, liten blåklocka, fårsvingel, kruståtel, gråfibbla, bergsyra, ängssyra, björksly samt buskar med snöbär och brakved. Enstaka hålträäd finns här (dock ej särskilt skyddsvärt då stamdiametern inte är större än 40 cm). På åkerholmen finns även ett större och ett mindre odlingsröse (se mer under avsnitt 3.6).			
Naturvårdsarter	Inga observerade			
Värdeelement	Odlingsrösen – flera; Bärande träd och buskar – flera; Berg i dagen – enstaka; Grov död ved – enstaka; Hålträäd – enstaka			
Värdestrukturer	Trädslagsblandning – tämligen välutvecklat; Olikåldrighet – måttligt utvecklat; Flerskiktning – måttligt utvecklat; Lövbryn – tämligen välutvecklat			
Formellt skydd	Odlingsrösen omfattas av det generella biotopskyddet (se objekt C och D på karta i figur 8).			
Figurer	5, 6 och 8			

Figur 6. Naturvärdesobjekt 1.Åkerholme.

2	Naturtyp:	Skog och träd	Areal:	0,24 ha
	Biotop:	Enkelsidig lövallé	Formellt skydd:	Generellt biotopskydd
Naturvärdesklass	Klass 4 – visst naturvärde Svagt artvärde och visst biotopvärde ger naturvärdesklass 4.			
Beskrivning	<p>Enkelsidig lövträdsallé utmed mindre grusväg som leder till privat bostad. Sammantaget står här ca 12 björkar, 9 ekar, en rönn och en lönn. Mellan träden växer vissa förekomster av nypon och hagtorn. Träden hyser en viss epifytflora med kyrkogårdslav, bitterlav, mjölig brosklav och skrynkellav.</p> <p>Omkrets på träden är mellan följande spann:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Björkar: 20-63 cm - Ekar: 47-170 cm - Rönn: 46 cm - Lönn: 130 cm <p>Då majoriteten av träden i allén har en stamdiameter över 20 cm omfattas allén av det generella biotopskyddet.</p>			
Naturvårdsarter	Inga observerade			
Värdeelement	Lövträd – flera.			
Värdestrukturer	Ledlinje för fåglar och insekter – måttligt utvecklat.			
Formellt skydd	Allén omfattas av det generella biotopskyddet (se även objekt E på karta i figur 8)			
Figurer	5, 7 och 8			

Figur 7. Naturvärdesobjekt 2. Lövallé.

3.4 Naturvårdsarter

Inga naturvårdsarter har observerats inom utredningsområdet. Åkerholmen kan dock ha viss betydelse för fågelfauna.

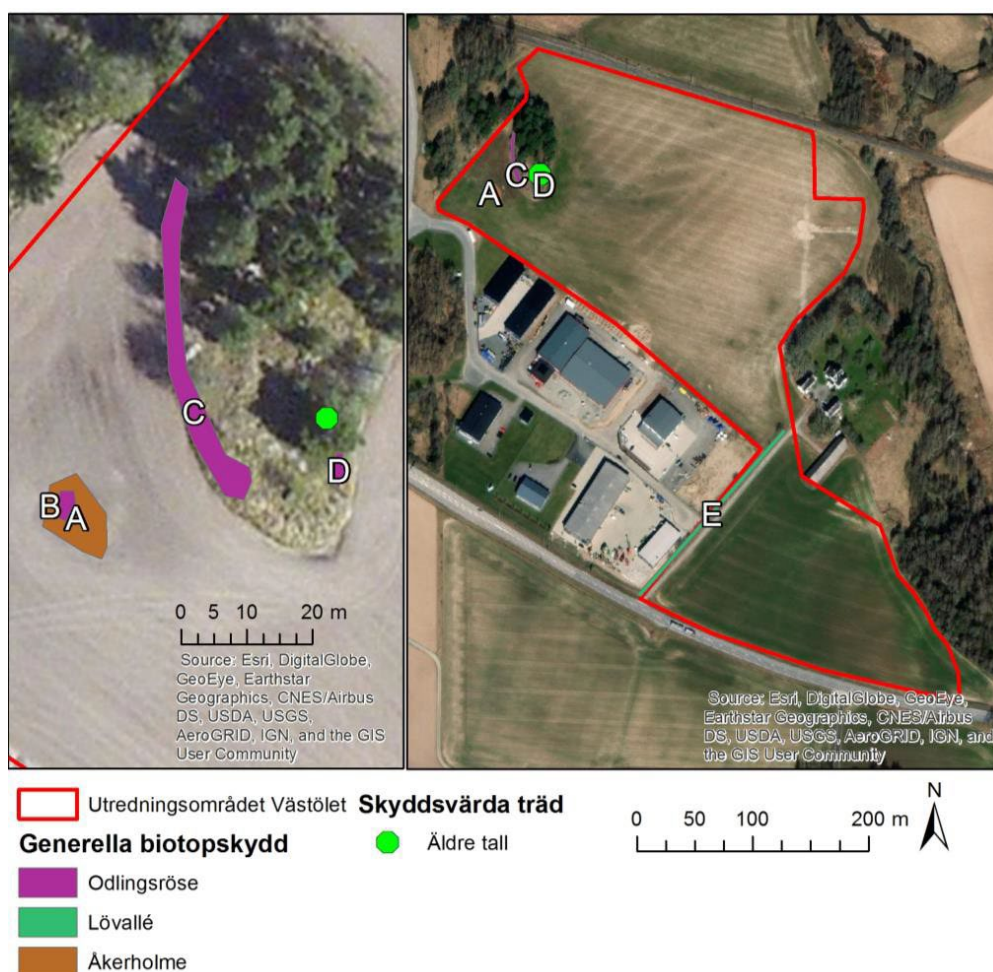
3.5 Särskilt skyddsvärda träd och övriga träd

Det finns idag inga *särskilt* skyddsvärda träd, det vill säga hålträd med en stamdiameter över 40 cm, mycket gamla träd eller jätteträd. Däremot finns ett enstaka träd som kan anses skyddsvärda genom den livsmiljö, viloplats och födosökmiljö dessa erbjuder. Inom utredningsområdet för Västölet gäller detta främst en äldre tall (figur 8).

3.6 Generella biotopskydd

Inom utredningsområdet finns sammantaget fem generella biotopskydd fördelade på en lövträdsallé, tre odlingsrösen och en åkerholme (figur 8).

I nordvästra delen av utredningsområdet finns även en större åkerholme som idag är sammanvuxen med igenväxningsmark i nordvästlig riktning. Historiska kartor visar att åkerholmen varit omgiven av åkermark. Men då den tidigare avgränsningen av åkerholmen (innan sammanväxningen) uppgår till en area av 0,80 ha omfattas inte denna åkerholme av det generella biotopskyddet då åkerholmar ska ha en area av högst 0,50 ha för att omfattas av områdesskyddet (Naturvårdsverket 2014).

Figur 8. Generella biotopskydd och skyddsvärt träd. Vänstra kartan visar en inzoomad bild av nordvästra hörnet där flera odlingsrösen finns.

Nedan redovisas de generella biotopskydd som finns inom utredningsområdet (tabell 3).

Tabell 3. Redovisning av generella biotopskydd.

Objekt	A – åkerholme, B – odlingsröse (figur 8)
Beskrivning	Mindre åkerholme (A) på vilken ett mindre odlingsröse (B) ligger (figur 8). Åkerholmen är ört- och gräsbevuxen med bland annat skogssallat, maskros, åkertistel, renlav och rödfibbla. Åkerholmen inklusive odlingsröset är solbelyst. Odlingsröset är delvis utspjutt och flertal stenar ligger delvis under mark.
Motivering	Åkerholmen med odlingsröse ligger omgiven av åkermark.
Foto	<p data-bbox="411 633 531 667"><i>Åkerholme</i></p> <p data-bbox="411 1189 539 1223"><i>Odlingsröse</i></p>

Objekt	C -odlingsröse (figur 8)
Beskrivning	Långsmalt odlingsröse (möjligen kraftig raserad stenmur) på kanten av åkermark. Delvis solbelyst. Röset hyser rikligt med skrymslen och flertalet stenar har sjunkit ner i marken.
Motivering	Odlingsröset gränsar mot åkermark.
Foto	

Objekt	D - odlingsröse (figur 8)
Beskrivning	Mindre odlingsröse vid kanten på åkerholme som gränsar mot åkermark. Delvis solbelyst. Röset hyser måttligt med skrymslen.
Motivering	Odlingsröset gränsar mot åkermark.
Foto	

Objekt	E - Lövträdsallé (figur 8)
Beskrivning	Enkelsidig lövträdsallé utmed grusväg. Objektet utgör även ett naturvärdesobjekt, nr 2. Se avsnitt 3.3 för beskrivning av allén.
Motivering	Lövträdsallé utmed grusväg (fler än fem träd där majoriteten har en stamdiameter över 20 cm).
Foto	

Referenser

- Leidenberger, S., Käck, M., Karlsson, B., Kindvall, O. 2016. The Analysis Portal and the Swedish LifeWatch e-infrastructure for biodiversity research. Biodiversity Data Journal 4: e7644. doi: 10.3897/BDJ.4.e7644.
- Länsstyrelsen Västra Götaland (2019). Regional handlingsplan för grön infrastruktur. Rapport 2019:21.
<https://catalog.lansstyrelsen.se/store/13/resource/2531>
- Naturvårdsverket (2010). Manual för uppföljning i skyddade områden – Skyddsvärda däggdjur, samt grod- och kräldjur. Version 4.0.
- Naturvårdsverket (2014). Åkerholme. Beskrivning och vägledning för biotopen Åkerholme i bilaga 1 till förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. 2014-04-15.
<https://www.naturvardsverket.se/global- assets/vagledning/skyddad-natur/biotopskyddsomraden/07-akerholme- 2014-04-15.pdf>
- Naturvårdsverket, u.å. Fridlysta växter och djur i Sverige. Folder. ISBN 978- 91-620-8605-3. <https://www.gislaved.se/download/18.52dc170813cd6815b851e/1443683661957/fridlysta+v%C3%A4xter+och+djur.pdf>.
- Nitare N (2019). Skyddsvärd skog - Naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning. Skogsstyrelsens förslag, Jönköping.
- SLU Artdatabanken, 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala.
- Swedish Standards Institute (2014). Svensk standard SS 199000:2014, Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. Swedish standard institute, version 2014-05-28, utgåva 1.
- Swedish Standards Institute (2014). Svensk standard SIS-TR 199001:2014, Naturvärdesinventering (NVI) – komplement till SS 199000, version 2014-06- 25, utgåva 1.